

nøglehullet

NR. 2 , 1989

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Danmarks og verdens største lurfund blev gjort i en mose ved Fuglerupgård lige nord for Lyngby i 1797.

Vi er flere, der synes, at det er synd, at fundet ikke kendes som "Lyngelurerne" eller ligefrem "Allerødlurerne". Per-Olof Johansson lader os i dette Nøglehul se nærmere på de berømte "Brudevæltelurer", og med vanlig grundighed har han undersøgt, hvad der blev af den 6. lur, der blev givet væk som fyrstegave i 1845.

Tegneren Mads Stige har venligt ladet os benytte sin stemningsfulde tegning af lurblæserne fra H. C. Broholms afhandling om bronzealderlurerne.

MEDLEMSAKTIVITETER

Arkivaftener:

Tirsdag den 9. maj, kl. 19.30.

Onsdag den 31. maj, kl. 19.30.

Der er ikke Åbenthusaftener før første onsdag i oktober men du er velkommen til at kontakte os i arkivets åbningstid og få en aftale.

Lørdag den 20. maj kl. 14.00:

Udflugt til Vedbækfundene på Gl. Holtegaard. Der er fælles transport fra Allerød station, hvor man mødes kl. 13.15

LAFAK's forårsekskursion går i år til Vedbækfundene på Søllerød Museum - Gl. Holtegaard. særlig kendt i 1975, da man under udgravning af grunden til en ny skole gjorde de første grave med 22 skeletter, hvoraf flere var velbevarede.

Her har arkæologer, antropologer, tandlæger, zoologer, botanikere og geologer skabt et billede af Jægerstenalderens menneske og dets levevilkår og kultur i et typisk østdansk kystområde for ca. 7.000 år siden.

Vedbækegnen er kendt for sine mange bopladser fra Jægerstenalderen, men blev særlig kendt i 1975, da man under udgravning af grunden til en ny skole gjorde de første grave med 22 skeletter, hvoraf flere var velbevarede. Arkæologerne har i de efterfølgende år foretaget flere udgravninger, og det er fundene herfra, der er grundlaget for udstillingen. Det er en interessant udstilling, og vi håber at se mange medlemmer møde frem.

Lokalarkivar Lisbeth Lademann træffes hver tirsdag kl. 9-13 samt efter aftale i arkivet, Frederiksborgvej 59, Lillerød, tlf. 02 27 08 91. Henvendelse kan også ske til:

Ole Høegh Post (formand) tlf 02 27 53 26
Wolthersvej 6 Lillerød 3450 Allerød

Karen Andersen (sekretær) tlf. 02 27 51 73
Cedervangen 32, Lillerød 3450 Allerød

"Nøglehullet" udgives af Lokalhistorisk Arkiv & Forening i Allerød Kommune. Dette nummer er redigeret af Ole Høegh Post og Peter V. Christensen.

April 1989.

LUREN FRA ALLERØD

af Per-Olof Johansson

I Egtved har de Egtved-pigen. Det vil sige, vel har de ej. Der kommer hun fra, det kan vi alle sammen høre, og man bygger et hus på stedet, hvor hun blev fundet, så kan vi også se det og blive belært.

Det noksom bekendte symbol for Danmark er en lurblæsende viking. Føj! For luren hører hjemme i bronzealderen, og misforståelsen uudryddelig, selvom den kan forklares. I hvert fald blev det første, største og flotteste fund af lurer gjort i Brudevælde mose i Nordsjælland i 1797. Det er et flot navn "Brudevælde", skønt mosens er væk og næppe noget kort har navnet med.

Når nu Brudevælde ligger i Allerød kommune, synes jeg at vi skal vide det på stedet. Det er vores lurer!

Vi synes Nationalmuseet gør for lidt ud af, hvor de kommer fra, sådan som de er udstillet i dag. Det er noget uheldigt, at når Nationalmuseet endelig udsender et postkort med en lur på, så bliver en lur fra Allerød kaldt for en

Tellerup-lur. Men vi må da også selv kunne gøre noget.

Erhverv i Lyngby bruger ofte en lurblæsende viking; den kan man håbe bliver udryddet. Lyngby, som ligger i Allerød kommune, havde 900-års jubilæum 1985, og da blev der blæst i lurer. Det er ikke nok.

Vi har lavet en storkommune, og det vi har, må vi være fælles om. Vi kan ikke acceptere den anonymisering, der ligger i at kalde dem "Brudevælde-lurerne". Det er Allerød-lurer. Vi må markere stedet på en eller anden måde, og mon ikke det sker.

Det kunne jo være kønt, hvis smørets lurmærke var dannet af Brudevælde-lurer. Det er imidlertid tegnet som en blanding af Tellerupluren og Brudevælde plus et element, som gør dem til fantasilurer: Der er siger og skriver ni æbleskiver på lurpladen, og det er et antal, som ikke kendes på nogen lur! Så det lader vi ligge.

En genkommende bemærkning er, at en af Brudevæltefundets lurere blev skænket til den russiske zar i 1845, og at den opbevares på Eremitagen i Leningrad.

I en periode, hvor jeg mere regelmæssigt skrev bidrag til en lokalavis, syntes jeg det kunne være morsomt at fremdrage historien om "Allerøds lur i Leningrad".

Jeg skulle naturligvis bruge et billede af genstanden, og startede med at ringe til den russiske ambassade. Jeg fik det råd at skrive direkte til Eremitagen, forklare hvad sagen drejede sig om, og så ville jeg sikkert få et svar. For en sikkerheds skyld burde jeg sende brevet anbefalet. Hvad jeg fortrøstningsfuldt gjorde.

Så gik der år og dag - jeg hørte ingenting fra Leningrad. Glasnost eller ikke. Jeg underholdt beredvilligt med mit initiativ mens tiden gik.

Så har jeg en bror, der i embeds medfør på moderne vis rejser verden rundt. Teknisk rådgiver for firmaets sælgere eller noget i den retning. Når man taler med ham, er han enten lige kommet hjem fralangtbortistan, eller også rejser han derhen om 8 dage. Det er ingen forhindring at bo i den danske udkant, som hedder Mors.

Nå men vi snakker i te-

lefon, og han fortæller, at han skal til Leningrad. Jeg er vendt hjem fra et loppemarked med en Knut Hamsun bog om en rejse i Kaukasus. Jeg er kommet igennem det indledende afsnit om rejsens start fra St. Petersburg, som Leningrad hed der i 1903. Jeg er blevet mindet om Eremitagen.

Og Stig fortæller, at der på turen er afsat tid til, at man kan aflægge besøg på Eremitagen. Det er oplagt, at jeg henkastet siger, at han bør spørge om, hvor mit brev er blevet af. Måske ligefrem gå hen og se luren, der er vel udstillet et eller andet sted - hvis de har den endnu. Han er ikke ligefrem opsat på at løse mine problemer i den henseende. Om jeg havde talt med Nationalmuseet? Nå, det havde jeg ikke, for alle vegne stod der bare den der henvisning til Eremitagen, så jeg havde tænkt, at det var, hvad man vidste om den.

Selvfølgelig ringede jeg op til Nationalmuseet, og en venlig sjæl lavede en lille research og ringede tilbage: det lod til, at jeg havde ret. Siden luren var afleveret, havde ingen mere beskæftiget sig med den.

Som forklaring må nævnes, at fundet af lurere i Brudevælte bestod af seks lurere, som to og to hørte sammen. Man afgav en og

Få ting fra Allerød er blevet verdenskendte, men blandt disse er FH-stole og lurere.

beholdt dens tvilling. Vanskelighederne med at kommunikere bag om jerntæppet har vel så ført med sig, at ingen har anset det for besværet værd at efterforske den afgivne lur nærmere.

Lidt tændt på opgaven var storebror nu nok alligevel. For det viste sig, at også han havde taget kontakt med Nationalmuseet og fået samme besked som jeg.

Uden at flytte lurerne til vikingetid er de fascinerende nok endda. Alene ved deres udseende, som åbenbart er blevet designet her. Så er der den næsten mystiske præcision, hvormed de er udført. Og det store spørgsmål: hvad er de blevet brugt til?

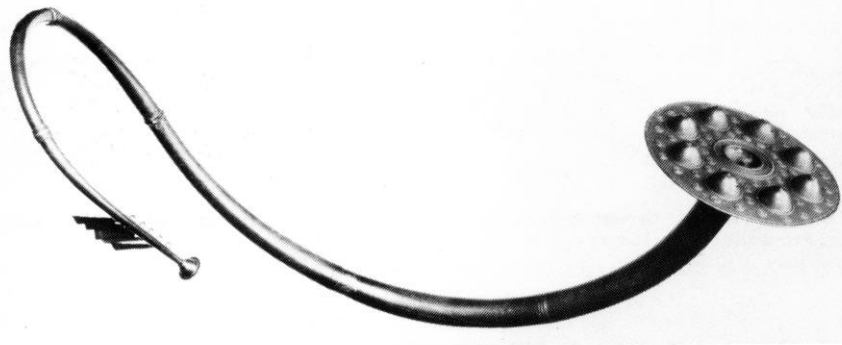
Broby formulerede sin fascination sådan: "Luren er en pragtfuld abstrakt rumskulptur. Det to meter lange rør bliver uafledeligt sværere lige fra mundstykke til lydplade, det tager til i tykkelse lige så umærkeligt gradvis som den i tre dimensioner

svungne kurve løfter sig fremad og opad: en brømlende form svarende til lurenens lyd!" Den beskrivelse kan der vist ikke røres ved!

Så da Stig tog til Leningrad, havde han en kopi af mit brev til Eremitagen med, samt bibliotekets eksemplar af H.C. Broholm: Lurfundene fra bronzealderen. Hvis der nu blev tid osv.osv.

Besøget på Eremitagen var på forhånd indlagt i programmet, og Stig sætter sig ved siden af guiden i bussen og trækker Broholm op af tasken for at spørge, om det kunne tænkes, at selskabet på sin vej ville passere sådan en lur - fra Danmark.

Hun bedyrede, at hun aldrig havde set noget, der blot lignede, men at hun, når de ankom, ville vise ham til en afdeling, hvor det kunne tænkes, den var. Blot han så ville meddele, om han kom tilbage til selskabet igen. Det sagde han, han ikke ville, åbenbart fast besluttet på at

Nationalmuseets enlige tvillingelur, der er nøjagtig magen til Leningrad-luren, blot spejlvendt. (Nationalmuseum fot.)

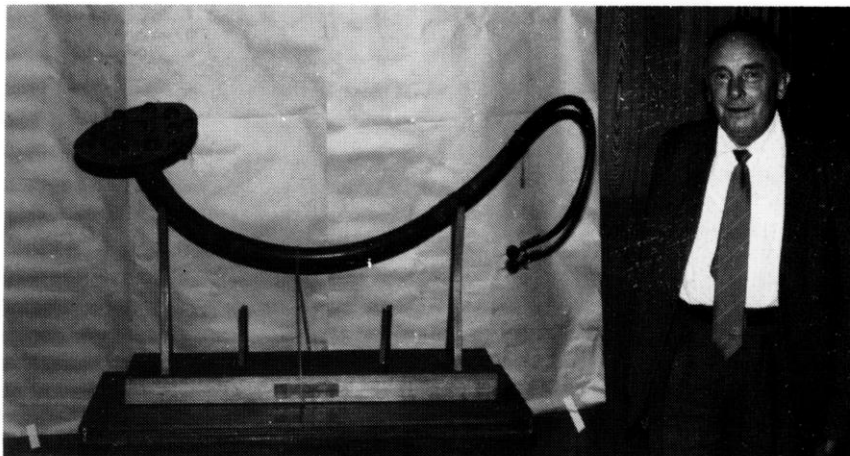
forfølge sagen til den bitre ende.

Den afdeling, hvortil guiden henviste ham, rummede mange genstande fra en bronzealder, dog ikke Danmarks, så Broholm måtte atter op af tasken. Den pågældende kustode forstod ikke spørgsmålet, men en tilfældig tysker fik formidlet kontakt med en russer i nærheden, som kunne lidt engelsk. Ved hjælp af disse omveje fik Stig anvisning på en afdeling i en anden bygning, hvor nogen måske vidste noget. Ud af den op af tasken ved Nevaen, gå fem minutter, og så ind af en dør med to antikke lamper.

Første forsøg bragte Stig i strid med kontrollørerne, fordi han på vej ind igen ikke havde billet, da han jo var kommet ind med et selskab. Men han kommer ind, og han kommer ud, og han går i fem minutter og finder de

antikke lamper og går ind. Atter mødes han af kontrollører, som dog viser ham ind på et kæmpekontor.

Nu kan Stig lidt russisk, så kontordamen siger, hun ikke kan engelsk. Hurtigt viser det sig dog, at hun taler et udmærket engelsk, og også forstår, hvad sagen drejer sig om, da Stig trækker Broholm op af tasken. Han skal blot sætte sig ned, så vil der komme en fra afdelingen. En dame dukker op, og nu er Stig kommet til den rette, for hun udbryder straks ved synet af billetterne i Broholms bog, at sådan en kender hun. Blot er det blevet for sent på dagen, men hvis Stig vil komme igen en anden dag, skal hun sørge for, at han får luren at se. Han får navn og tlf.nr. på vedkommende kurator, som vil vise ham den, og han får tlf.nr. til kontoret, så han kan ringe, hvis for-

Stig Johansson med den sjette lur i Leningrad.

retningerne skulle forhindre ham selv i at møde op. Dette sker tirsdag, og der aftales møde om fredagen. Torsdag ringer Stig op til Larissa på kontoret og forsikrer, at han kommer fredag. Fredag er det en ny person, han mødes af, og ikke den aftalte kurator men en anden, som imidlertid er blevet sat ind i sagen. Sammen går de ad mange lange gange, til de når et lokale, hvortil luren er blevet bragt fra gemmerne. Her står den virkelig! Og den flyttes til et andet lokale, og der sættes hvid baggrund op, da Stig beder om lov til at fotografere den. Noget billede af den havde man ikke, men man havde et af Nationalmuseet udgivet postkort med de danske lurer. I en protokol over museets danske genstande

er luren kort beskrevet, og kurator Yuri Piotrovsky oversætter til tysk, så Stig kan notere indholdet. I 1931 er luren kommet til Eremitagen fra Tsarkoe altså zarens landsby udenfor Leningrad. Den blev skænket Nikolaj den Første af "Københavns Museum" i 1845. Den er tegnet og opmålt. Her er navnet "Brudevælte mose" vandret helt til Rusland, og Stig skriver det for sjov skyld af med russiske bogstaver.

Men det viser sig, at der er to genstande!

Nemlig også en del af en lur, som museet i København allerede i 1843 forærede Nikolaj den Første. Det drejer sig om et stykke på ca. 50 cm med ornamenter, som Stig mener ligner Telleruplurernes.

Efter at have brugt sin film op takker Stig af og

følges pænt ud. Jo han afleverer kopien af mit brev, der vækker stor forundring.

Vel hjemme igen må vi vente en week-end over, om der nu er noget på filmen, og det var der heldigvis, på billederne man ser hvordan.

I Broholms bog kan vi ikke finde noget om den lurstump - så det kan være, det har selvstændig interesse for nogen. At luren eksisterer i god behold, er vel også en nyhed, der rækker ud over Allerøds grænser. At Stig så påstår, at det er den smukkeste lur overhovedet - tror man gerne ovenpå hans odyssee.

Nu er historien fortalt, og andre kan forhåbentlig tage over. I forbindelse med Christian 4. jubilæet har russisk sølv fundet vej herover, mon ikke vi på samme måde kan få den sjette Brudevælte lur at se?

Allerøds lur i Leningrad er fundet ved et stykke praktisk glasnost. Er det ikke et eksempel til efterfølgelse?

SIDSTE NYT

Historien om lurerne i Leningrad er nok kun lige begyndt. Stigs notater samt fotografier sendte vi naturligvis til Nationalmuseet sammen med min artikel. At Brudevælteluren var i Leningrad regnede man jo nok med, men man var glade for at få den bragt for dagen! Lurstumpen havde man aldrig hørt om, hvilket naturligvis gør den særlig interessant.

Indtil dato er det ikke lykkedes for museumsinspektør Jørgen Jensen at finde arkivalier omkring selve afleveringshistorien hverken af Brudevælte-luren eller stumpen.

Der findes i forskellige arkiver optegnelser om stumper, som ikke idag er kendte. Oberst Sommer, som i forrige århundredes midte var leder af Rosenborgsamlingen, havde en, måske to stumper af lurer i sin private samling. Der findes et auktionskatalog fra 1852 med 3000 numre fra hans samling, men det er altså ti år efter, at lurstumpen er kommet til Leningrad. Findes et tidligere katalog? - Ja sådan går jagten. Een stump er fra Sommers private samling vandret til Worsaaes private samling og derfra blevet solgt til British Museum, hvor den befinder sig idag. Ved Aarslev på

De to tilbageværende lurpar fra Brudevælde mose. Tænk om det tredje par havde været med. (Foto: Nationalmuseet).

Fyn blev der i 1803 fundet et lurpar med aftagelige mundstykker. De lur er siden forsvundet, og måske stammer stumperne i Leningrad og British Museum fra dem?

Til efteråret tager en museumsdelegation til leningrad, og her skal Jørgen Jensen på et symposium tale om forskningsmæssige relationer mellem Rusland og Danmark, og der vil lu-

rernes rejse naturligvis indgå. Måske er flere spørgsmål til den tid afklaret. Hvem kunne i St. Petersborg i 1843 finde det interessant at modtage en stump af en lur? Var det gaver mellem fyrster o.s.v.? Der findes i Kongehusarkivet breve, som er udvekslet mellem zar Nikolaj I og Christian VIII. Måske skal svaret findes der.

"Brudevælde" var et lille mosehul tæt ved Fuglerupgårds bygninger. Mosen og stednavnet er forlængst væk, men en svag lavning i marken syd for gården udpeges som lurernes findested.

"SEKS KRUMME MESSINGHORN"

Lisbeth Lademann

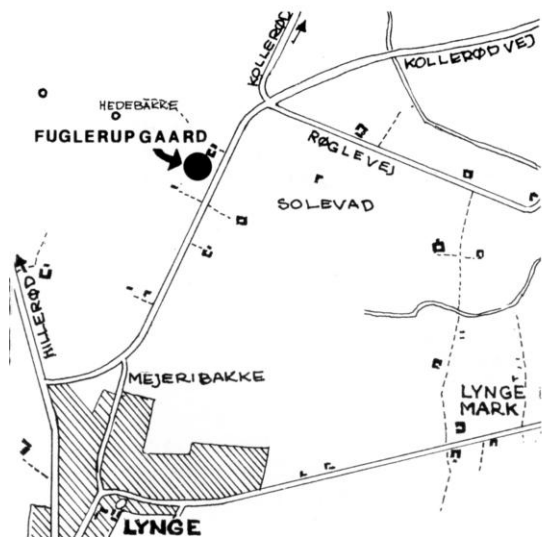
Om fundomstændighederne meddelte amtmand Heinrich von Levetzow i en skrivelse til Det Kongelige Rentekammer den 10. juni 1797: "at Gaardmand Ole Pedersen, Lyngø, har fundet i et lille Mosehul, Brudevælde kaldet, tæt ved hans udfløttede Gaard, 6 krumme Messinghorn."

Den 25. juni 1797 meddelte amtmanden igen: "Ved endvidere at grave i Brudevælde Mose har Gaardmand Ole Pedersen i Lyngø fundet Mundstykkerne eller den øvrige halve Deel af de krumme Messinghorn, som jeg under 10. hujus tilsendte det højtærede Rentekammer. Bemeldte Mundstykker, som hermed tjenstligst fremsendes,

ere fundne omtrent 5 Alen fra det Sted, hvor Hornene laae, i samme Dybde, og i Stedet for at Hornene laae toe og toe sammen fandtes alle Mundstykkerne samlede og herved fandtes Spor til, at samme haver været bundne tilsammen ved et treflettet Baand."

Ole Pedersen, der fandt lurerne, blev indstillet til danefæ-dusør fra fundet. Det ved vi fra et brev fra Rentekammeret til Finanskassedirektionen den 8. juli 1797. Citaterne er fra breve, der i original findes på Rigsarkivet, men som LAFAK har kopi af.

Sammen med drengen Christen Nielsen ("tiendende hos Huusmand Niels Jensen, sadelmager i Udlejre"), der havde fundet forskellige små oldsager ("alt af Metal") blev Ole Pedersen

indstillet til dusør, der skulle udbetales af Frederiksborg Amtsstue. Beløbet var 30 rigsdaler til Ole Pedersen og 1 rigsdaler til Christen Nielsen.

I 1807 blev lurerne overdraget til Det Kongelige Kunstskammer, hvorfra de overgik til det nyoprettede Oldsagsmuseum.

Litt.: H.C. Broholm: Lurfundene fra bronzealderen, Kbh., 1965.

Lurblæsende bronzealdermennesker på en helleristning fra Bohuslän.

Ordet lur blev fundet frem, da de "krumme messinghorn" skulle indføres i det nyoprettede Oldsagsmuseums katalog i 1807.

Inden den velkendte inddeling af oldtiden i sten-, bronze- og jernalder henførte man oftest oldtidsfund til "hednold" fra sagatidens heltekvad, uanset at de kunne være langt ældre. Heri omtales, at krigerne kaldtes til kamp med lurer, og det var naturligt for datidens museumsfolk at identificere de fundne bronzeinstrumenter med heltekvadenes lurer fra vikingetiden. Navnet herfra har iøvrigt overlevet til nyere tideres træ- eller birkebarks "alpehorn" i Norge.

OM RENHOLDNING OG MØG

af Peter V. Christensen

Allerødgård er nu borte. Nymøllevejen tog den første del, og byudviklingen har nu taget resten.

Gården vil dog sikkert blive husket. Ikke kun har mange passeret den de sidste år, men gården havde også et "kæle navn", som ikke er enhver gård beskåret.

De fleste husker den sikkert under navnet "Møggården".

Men hvorfor nu det?

Problemer med affald og forurening hører ikke kun nutiden til. Ikke mindst den menneskelige gødning har givet vældige problemer i tidens løb. Dårlig hygiejne og bortskaffelse af "natrenovationen" medførte store sygdomsepidemier som f.eks. koleraen i København i 1857, og efterhånden som byen voksede blev det bydende nødven-

digt at løse et problem, der bød på sundhedsrisiko.

Bortfjernelse af natrenovationen, d.v.s. indholdet i lokumspande over hele København blev fra 1898 overladt til et nyt selskab Kjøbenhavns Grundejeres Renholdningsselskab.

Natrenovationen blev opsamlet i tønder, der oprindeligt var af blødt træ, der var umuligt at rengøre, og senere blev der anvendt tønder af stål med tætsluttende låg.

Natrenovationen samledes på Kløvermarksvej nær den gamle Amagerbro jernbanestation, hvor den den læsedes på jernbanevogne - de såkaldte "chokoladevogne" - og kørtes bort.

Den nu afdøde jernbanehistoriker Peer Thomassen beretter om en sommerdag, hvor nogle af tønderne havde fået lov til at stå lidt vel længe i sommervarmen - med det resultat, at de på grund af gæringen i indholdet simpelthen eksploderede med et brag, der kunne høres i hele kvarteret. Den stank, der

Landmændene henter møg ved jernbanen, 1912.

Allerødgård (fra Renholdningsselskabets jubilæumsbog 1938).

bredte sig, kunne man godt have undværet, har naboerne nok ment.

På den tid havde man fundet ud af, at natrenovationen var en glimrende gødning, der kunne anvendes i landbruget, og den blev solgt til landmændene.

I 1901 blev der således oprettet et "oplag" syd for Lillerød jernbanestation, og i 1906 købte Renholdningsselskabet Allerødgaard. Selskabet udvidede sin ejendom til ialt ca. 40 tdr. land, hvortil hørte Sortemoosen.

Man må ikke tro, at hele egnen var imod det formodentlig ildelugtende oplag af latrin, selvom tanken virker grotesk idag.

Tværtimod var egnens landmænd som aftagere af

den gode vare alvorligt bekymrede over nogle planer om at lukke anlægget.

I en tid uden kunstgødning gjorde latrinen stor nytte under 1. Verdenskrig, og vi har beretninger om, at kartoflerne gav ekstra godt med lidt møg.

Allerede i sommeren 1905 modtog Blovstrød sogneråd dette andragende, som nu ligger i Blovstrød kommunearkiv. Protesten er imponerende nok underskrevet af hele 374 landmænd fra Lillerød, Blovstrød, Hammersholt, Kollerød, Isterød Storskov m.m. Gårdejer Morten Hansen fra Toftehavegård i Lillerød synes at have været en af initiativtagerne. Skrivelsen er dateret

Lillerød, den 31. juli 1905:

Til Blovstrød Sogneråd.

Da vi har bragt i Erfaring, at en Del Beboere i Lillerød har indsendt et Andragende om Flytning af Latrinoplaget ved Lillerød Station, vil vi undertegnede udtale vor Frygt for, at et Paabud om Flytning af Ovennævnte Oplag vil være ensbetydende med dettes Nedlæggelse, hvilket vil tilføje Landbrugere i Lillerød og vid Omkreds et meget betydeligt Tab.

Vi kan ikke indse, at latrinoplaget kan være sundhedsfarligt for Beboere i Lillerød eller til saadan Gene for disse, at

der af den Aarsag kan være Grund til at flytte eller maaske endog helt nedlægge Oplaget, og vi haabe, at Sundhedskommissionen, der tidligere har erklæret sig tilfreds baade med Stedets Beliggenhed og de trufne Foranstaltninger, ogsaa nu vil have samme Mening som vi i denne Sag.

Vi tillade os derfor paa det indstændigste at anmode om, at Oplaget maa forblive paa dets nuværende Plads, idet vi endnu engang fremhæve den store betydning, denne Gødning har for Egnen.

Ærbødigst.

(underskrevet 374 landmænd)

ANLÆGGET VED LILLERØD ST.

En håndtegnet situationsplan i arkivet viser anlægget ved Lillerød station.

En 8000 kvadratalen stor grund var afsat fra Allerødgård ved banens sydvestside, hvor nu vandværket ligger. Ad en "kjørevej" fra Allerødvej (ved Vandværksvej) kunne landmændene hente mæg i læssevis fra en beholder på ca. 18 x 38 m, der kunne rumme 12.000 tønder (gl. tøndemål = 200 liter, d.v.s. 2400 kubikmeter). Beholderen kunne fyldes

fra en aflæsningsrampe ved et sidespor fra banen, og landmændenes vogne kunne læsses i et overdækket "læssehus". Tegningen fortæller ikke, om beholderen var overdækket.

Det blev dog kun en kort periode, hvor der var oplag i Lillerød (d.v.s. i Allerød - i Blovstrød sogn!), for i 1924 nægtede kommunen at forny tilladelsen til at have oplag p.g.a. den voksende bebyggelse og de gener, det ville påføre naboerne.

Så det var kun få år, gården var "Møggården", men navnet har hængt ved. Renholdningsselskabet beholdt dog jorden i en del år, for det var en god investering med de stigende grundpriser.

Litt: Københavns Grundejeres Renholdningsselskab 1898 - 1 november - 1938. Kbh., 1938.

SIKKE NOGET MØG !

Af Ole Høegn Post

Navnet Allerødgård har været knyttet til hele tre gårde i det område, der virkelig hedder Allerød: først og fremmest til den gård, som må være rester af landsbyen Allerød, der første gang nævnes i 1260. Nu hedder gården af praktiske årsager Gammel Allerødgård, efter at der opstod en Ny Allerødgård, sammenlagt af 3-4 Blovstrødgårde sent i 1800-tallet. Man må antage, at folkene på den lille ejendom nærmere Lillerød kald-

Udsnit af luftfoto fra ca. 1950.

Møggården malet ca. 1940 af Sigurd Poulsen, der var maler på F.H. og boede lige overfor gården, på Birkedalsvej. På det tidspunkt var gårdens udlænger hvidkalkede, medens stuelængen var gul. Siden blev hele gården kalket rød.

te deres gård Allerødgård, fordi de to andre havde påhæftet enten Gammel eller Ny - og dermed lod det egentlige navn være ledigt.

I praksis hed Allerødgård imidlertid "Møggården", og det er baggrunden herfor, som har interesseret os i denne forbindelse.

Det vil kræve grundige studier at klarlægge den lille gårds historie, så det må vi have til gode, men noget kan vi da fortælle her.

Gården, der vel snarere er et husmandssted, havde matr. nr. 1 c, m.fl. Det tyder på, at den var udstykket fra Gammel Allerødgård, nu matr. 1 a.

Ved matrikuleringen i 1808 tilhørte nr.1c en Lars Pedersen og bestod af 140.450 kvadratalen ager, skov og mose. Bygninger

ses ikke på kortet fra 1808.

På et generalstabskort fra 1857 er gården indtegnet med den velkendte beliggenhed ved jernbanen, der iøvrigt er projekteret og indtegnet på kortet, før den åbnede i 1864.

Gårdens placering lige ved banen, hvorfra egnens produkter, brænde, tørv og mursten blev afsendt til hovedstaden, gjorde den velegnet til aflæsning af de helt andre produkter, der kom fra hovedstaden, og som gav gården dens kælenavn.

Efter Renholdningsselskabets overtagelse brugtes gården som bestyrerbolig samtidig med, at jorden blev dyrket. Selskabet beholdt gården efter at have opgivet latrindepotet og lod forpagterne drive landbruget videre. Efter bestyrer Strøbæk blev Al-

lerødgård i nogle år drevet af Svend Rasmussen, hvorefter Peter Andersen drev stedet fra 1937 til 1962.

Fra Peter Andersens tid ved vi lidt om landbruget, ikke mindst fordi hans enke Cornelia Andersen stadig lever og kan fortælle om det.

Ejendommen havde ca. 40 tdr. land, hvoraf over halvdelen var mose. Banen delte jorden, og køerne gik på sommergræsning på den anden side, ved Sortemosen. Det var lidt besværligt, for baneovergangen var ved Prins Valdemars Alle og Allerød Teglværk. Dyreholdet omfattede også heste og svin.

I den ikke særlig store stueløng var der to lejligheder, og oftest var den ene lejet ud.

I 1962 opkøbte direktør Finn Harald Simonsen ejendommen, og til alles forbløffelse lykkedes det ham at få tilladelse til at opføre Sortemosehusene på et stykke af den fredede Sortemose overfor Ravnsholt Savværk. Det er også Simonsen, der står bag den bebyggelse, der nu opføres på gårdens tomt.

Sidste forpagter hed Chr. Frederiksen. Han drev den beskedne agerjord videre med gartneri og brøndsalg. Han måtte finde sig i det dødsstød, gården fik, da Nymøllevejen absolut skulle føres gennem den sydlige længe i 1979. Således lemlæstet og noget forsømt var det en enkel beslutning at dømme den engang så smukke gård til nedrivning nu i februar 1989. OHP

Møggården blev ikke skånet, da man anlagde Nymøllevejen. Her ses den lemlæstede bygning i april 1979.

Blandt arkivets uopklarede sager er dette fotografi fra Lyngby i 1930'erne. Nr. to fra venstre er gårdejer Anders Jensen fra Indelukkegård, men det er også alt, vi ved. Hvem de øvrige herrer er, og hvad deres møde drejer sig om, vil vi gerne have at vide.

HVEM ER DET ?

OPKLARING

I sidste nøglehul efterlyste vi oplysninger om et luftskib, der angiveligt var fotograferet over Lillerød i 1929.

Vi har siden fået oplyst, at billedet er taget over en gård på Lyngby Overdrev, men luftskibet

har kunnet ses i hele området.

Ada Christiansen, Gl. Lyngbyvej, husker, at hun så zeppelineren ved sit barndomshjem, en lille gård nær Mødesten på Lyngbyvej. Hun hentede resten af familien ud, bl.a. broderen Lauritz Rasmussen, der tog billedet. DHP

OM NORDBANEN.

Nordbanen har jubilæum den 9. juni 1989, idet den på denne dag i 125 år har været åben for trafik.

Dette jubilæum var planlagt fejret med en bogudgivelse, men denne trækker desværre lidt ud. Historisk-Topografisk Selskab for Lyngby-Taarbæk Kommune har meddelt os, at jubilæumsbogen vil udkomme i

1990 eller 1991 med jernbaneforfatteren John Poulsen som forfatter. Den vil blive rigt illustreret og med et omfang på ca. 200 sider.

Bogen vil blive tilbudt medlemmerne i Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød til favørpris.

LAFAK har leveret billeder til bogen.

Peter V. Christensen

Kokoppe-Indpodnings-Attest.

Anders Carl Frederik Søn af Jørgen Hansen

født i *Blovstrød* og boende i *Jægers*

17 Aar gammel, er af mig underskrevet, Aar *1865* den *18de* indpodet med Kokopper.

Med nøiagtigt Efterhyn, inellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen, har jeg fundet alle de Tegn, som vise dem at være de ægte Kokopper: de vare nemlig hele og ubeskadigede, opfyldte med en klar Bædsfe, i Midten nedtrykkede, og omgivne med en rød Sæds; hvilket herved, paa Hæd og Samvittighed, bevidnes af

W. Møller
7/65

W. Møller
Indpodnings

PROJEKT GÅRDHISTORIE

Projekt Gårdhistorie fik en rigtig god start. 13 interesserede medborgere med lyst til at arbejde med lokalhistorie mødte op i arkivet tirsdag den 14. februar. Vi fik en god snak om, hvordan vi bedst kan få indsamlet materiale, der belyser gårdenes historie. De enkelte personer valgte nogle gårde, de havde lyst til at arbejde videre med, og der blev udarbejdet fortegnelser over gårde og "huse", der ligger/har ligget i Blovstrød, Lillerød, Lyng og unggeløse sogne. Allerede den første aften modtog vi en værdifuld aflevering af arkivalier fra Vindbygård i Blovstrød, bl.a. en kokoppeattest.

Det er en Kokoppe-Indpodnings-attest for Anders Carl Frederik Søn af Jørgen Hansen fra 1865.

Dette er et eksempel på materiale, vi er meget interesseret i at modtage til arkivet. Det er ikke kun fotografier, der har vores interesse.

Vi arbejder videre med "Projekt Gårdhistorie" følgende dage:

Mandag d. 17. april
 Tirsdag d. 9. maj
 Onsdag d. 31. maj
 Torsdag d. 22. juni

Alle dage kl. 19.30

Har du lyst til at arbejde med lokalhistorie - og kan du afse et par timer af og til - og har du lyst til en kop kaffe! --- så kom og vær med.

Lisbeth Lademann

Arkivet har som et apropos til artiklerne om Allerødgård lige modtaget dette gamle fotografi fra Allerødvej, set fra den baneoverskøring, der forbandt vejen med Sortemosevej. Granitstenene med rækværket markerer afvandingsgrøften fra Allerød sø, og de står der endnu, lige efter containerpladsen. I baggrund skimtes Gl. Allerødgård bag bakken, der kaldtes "Røverkulebakke", og manden ved vognen er bedstefar til giveren, smedemester Hansen, Blovstrød.